

Nusikaltimų ir kitų teises pažeidimų
prevencijos projektų (programų)
konkurso nuostatų priedas

NUSIKALTIMŲ IR KITŲ TEISĖS PAŽEIDIMŲ PREVENCIJOS PROJEKTŲ (PROGRAMŲ) KONKURSO DALYVIŲ PARAIŠKOS APRAŠAS

1. Projekto pavadinimas:

**„SAVIŽUDYBIŲ IR SMURTO PREVENCIJA VAIKŲ PAAUGLIŲ IR SUAUGUSIŲJŲ
TARPE.“**

2. Projekto rengėjo (rengėjų) pavadinimas, adresas, telefonai, el. pašto adresas, banko sąskaita.

Viešoji įstaiga: Alytaus poliklinika, Psichikos sveikatos centras.

Įstaigos kodas 190272218,

Adresas: Naujoji 48, Alytaus m., Alytaus raj. LT-62381

Telefonas: 8-315-56888

Elektroninis paštas: „ alytus@apoliklinika.lt

Bankas: AB bankas „Hansa bankas“, banko kodas 73000, sąs. LT297300010002213559

3. Informacija apie projektą:

3.1. Esamos situacijos (problemos) analize:

Alytaus psichikos sveikatos centro tyrimų duomenimis, atliktais 2004 m. Alytaus mieste ir rajone, kuriuos finansavo Nyderlandų užsienio reikalų ministerijos „MATRA“ programa, gauti duomenys parodė, kad nuo 10 metų amžiaus vaikai vartoja alkoholinius gėrimus, svaiginasi chemikalais. Alytaus apskrities S. Kudirkos ligoninės reanimacijos skyriaus duomenimis po mėginimo nusižudyti vidutiniškai per mėnesį patenka 5 – 6 paaugliai nuo 10 iki 18 metų .

Dažniausias mėginimo nusižudyti būdas – medikamentai ir alkoholis, narkotinės ar kitos cheminės medžiagos. Mėginusių žudyti paauglių socialiniai ypatumai – smurto, prievartos naudojimas depresiniai sutrikimai, psichologinės krizės. 21 proc. moksleivių, kaip rodo apklausos patiria bendraamžių smurtą ir patyčias 8 proc. paauglių nėra į mokyklą bent 3 k., kad išvengtų bendraamžių smurto.

Lietuvos Statistikos departamento duomenimis 2004 m. 100 000 šalies gyventojų teko apie 70 vyrų savižudybių atvejų ir apie 14 moterų, bendras vidutinis skaičius sudarė apie 40. Nerimą kelia tai, kad ši skaudi problema vis dažniau pasireiškia tarp jaunimo ir vaikų. Valstybinio psichikos sveikatos centro (VPSC) prie Sveikatos apsaugos ministerijos atliktų tyrimų rezultatai – grėsmingi. 2003 m. Lietuvoje nusižudė apie 50 vaikų ir paauglių. Net 33 proc. vienoje VPSC apklausoje dalyvavusių šalies moksleivių nurodė, kad jiems buvo kilusios mintys nusižudyti, o 5 proc. apklaustųjų bandė žudyti.

Tyrimai patvirtina, jog dažnai nusižudo žmonės, išgyvenantys krizinę situaciją šeimoje: artimojo mirtį, skyrybas, rimtus konfliktus. Taip pat tie, kurių šeimose dažna fizinė, seksualinė ar emocinė prievarta, piktnaudžiaujama alkoholiu ar narkotikais bei nariai tų šeimų, kuriose yra buvę psichikos ligų ar savižudybių atvejų. Šis projektas, skirtas savižudybių, smurto ir prievartos prevencijai vaikų ir paauglių tarpe – viena efektyviausių priemonių, mažinant savižudybių skaičių, smurto atvejus visuomenėje.

Sėkminga savižudybių prevencija tarp moksleivių, galima tik visos visuomenės sutelktomis pastangomis: joje turi dalyvauti tėvai, mokykla, moksleiviai, teisėtvarkos organai, visa bendruomenė. Alytaus miesto ugdymo įstaigose trūksta kvalifikuotų specialistų – psichologų, galinčių padėti tėvams, pedagogams ir vaikams, spręsti psichologines problemas. Taigi šią spragą užpildome, vykdydami šį projektą ir vykdami jį mokyklas savižudybių ir smurto prevencijos tikslais. Bendradarbiaujame ir kviečiamės specialistus iš kitų miestų.

3.2. Tikslas:

Išaiškinti padidėjusios suicidinės rizikos grupes ir asmenis. Suteikti šioms grupėms ir asmenims efektyvią psichologinę ir socialinę pagalbą. Suteikti operatyvią psichologinę, medicininę pagalbą mėginusiems nusižudyti, smurtą patyrusiems. Teikti pagalbą nusižudžiusių artimiesiems ir kitiems žmonėms, paveiktiems jiems reikšmingo asmens savižudybės ar smurto. Užtikrinti psichologinės pagalbos prieinamumą visiems vaikams ir suaugusiems, turintiems emocinių, elgesio problemų, išgyvenantiems krizes, turintiems priklausomybių problemų, patyrusiems smurtą. Reguliariai skleisti informaciją apie psichologinę pagalbą teikiančias organizacijas ir pagalbos sau būdus. Suvienyti NVO ir valstybinių institucijų, dirbančių pagalbos padidėjusios suicidinės rizikos žmonėms srityje, jėgas.

3.3. Uždaviniai:

3.3.1. Stiprinti moksleivių psichinę sveikatą, ugdyti atsparumą stresams, imtis prevencinių priemonių užkertančių kelią savęs žalojimui, smurtiniam elgesiui, narkotikų ir alkoholio vartojimui, nusikalstamumui.

3.3.2. Skatinti tokias gyvenimo ir elgesio normas, kurios jaunimui padėtų susilaikyti nuo netinkamų sprendimų destruktinio elgesio.

3.3.3. Vaikų ir paauglių dvasinės sveikatos, emocinės ir socialinės raidos sutrikimų, savižudybių prevencija, tėvų mokymai ir švietimas tinkamai auginti vaikus.

3.3.4. Psichologinių krizių prevencija, vykdyti ankstyvosios intervencijos priemones.

3.4. Priemonės:

3.4.1. Informaciją apie projektą visuomenei skelbėme Alytaus apskrities laikraštyje „Alytaus Naujienose“ - skyrelyje „Labas“. Skelbėme paskaitų, konsultacijų susitikimų laiką projekto vykdymo metu visus 2011 metus.

3.4.2. Skaitytų paskaitų lentelė

Eil. Nr.	Įstaigos	Paskaitų pavadinimai	Data
1.	Alytaus Profesinio rengimo centras	Ar kitoks reiškia blogesnis? Paauglių subkultūros. Mokinys neformalas. Priklausomybės. Patyčios. Bendravimas. Alkoholis.	Nuo 2011 – 09 – 30 iki 2011 – 12 – 15
2.	Alytaus globos namai	Alkoholis „veža“.	2011 – 11 – 15

		Alkoholio vartojimo prevencija. Narkotikų vartojimo prevencija. Savižudybių prevencija.	
3.	Alytaus Putinų gimnazija	Valgymo sutrikimai. Sužalojimų ir smurto prevencija.	2011 – 10 – 10
4.	Alytaus Piliakalnio vidurinė mokykla	Valgymo sutrikimai. Savižudybės ženklai.	2011 – 10 – 25

3.4.3. Sukurti ir išleisti lankstinukai: „Informacija tiems kurie nori padėti sunkumus išgyvenantiems ir linkusiems į savižudybę“, „Kada ieškoti pagalbos savo draugams“ 2011 spalio mėn. 3000 tiražu.

3.4.4. Akcijos 2011 m. rugsėjo 10d. savižudybių prevencijos dienai. Lankstinukų platinimas gatvėse, pašto dėžutėse platino savanoriai. Akcija: „Smurtui Ne.“ 2011 m. gegužės mėn., lankstinukų platinimas mokyklose.

Naudojami metodai: pokalbis, paskaita, skaidrės, vaidmenų žaidimai, video medžiaga, video filmų peržiūra. Filmo „Išgirk pagalbos šauksmą“, sukurto projekto metu 2004 m. peržiūra ir aptarimas.

3.5. Vykdomo trukmė: vykdomas nuo 2004 m., finansavo Nyderlandų Karališkoji Ambasada, tęstinumas: finansuojant Alytaus miesto savivaldybei tęsiamas nuo 2011 m. sausio 1 d. iki 2011 m. gruodžio 30 d. Projektas planuojamas tęsti 2012 m.

3.6. Vykdytojai:

Violeta Bucevičiūtė (projekto vadovė) – VšĮ Alytaus poliklinikos Psichikos Sveikatos Centro medicinos psichologė;

Asta Mastauskienė – medicinos psichologė;

Ona Gylytė – psichologė – psichoterapeutė;

Eglė Buškevičiūtė – socialinė darbuotoja;

Vida Niemcienė – vaikų psichiatrė;

Kiti specialistai: psichologai, psichiatrai, socialiniai darbuotojai ir slaugytojos;

Projekto eigoje kvietėme lektorius iš Paramos vaikams centro Vilniuje.

3.7. Dalyviai (tikslinė grupė): 1500 Alytaus miesto mokinių nuo 6 – 18 metų, jų tėvai bei pedagogai, taip pat Alytaus ugdymo įstaigų socialiniai pedagogai, psichologai. Įtraukėme rizikos grupių vaikus, profesinių mokyklų moksleivius. Profesinio rengimo centro Alytuje moksleiviai ir mokytojai, socialiniai pedagogai. Alytaus globos namų auklėtiniai ir auklėtojos.

3.8. Vykdomo vieta: Alytaus miesto ugdymo įstaigos ir VšĮ Alytaus poliklinika.

3.9. Partneriai, rėmėjai:

2004 m. Nyderlandų užsienio reikalų ministerija;

2004 – 2008 m. Švedijos karalystės, Lanstingo administracijos regioninės plėtros skyrius, Jončiopingo miesto šeimos centras (2 psichologai kėlė kvalifikaciją projekto eigoje 2008 m.);

Alytaus miesto bendrojo ugdymo įstaigos;

Alytaus policijos komisariato nepilnamečių reikalų veiklos poskyris;

Vaiko Teisių Apsaugos Tarnyba Alytaus skyrius;
 Alytaus S. Kudirkos ligoninės vaikų reanimacijos skyrius;
 Alytaus globos namai;
 Alytaus Profesinio Rengimo Centras.

3.10. Sąmata: Detali informacija apie projekto išlaidas 2011 metais:

Eil. Nr.	Išlaidų paskirtis	Išlaidų detalizavimas	Suma, lt.
1.	Paslaugos(apmokėjimas samdomiems konsultantams, lektoriams)	Autorinis atlyginimas	3.904
2.	Priskaitymai	soc. draudimui	894.92
3.	Spaudiniai(išleisti lankstinukai)	Informaciniai lankstinukai	2.000
4.	Kitos prekės, banko išlaidos(kanceliarinės prekės:popierius,rašikliai,sektuvai,irkt.)		201.08
	IŠ VISO:		7.000 lt.

3.11. Rezultatai:

- 1) Pagerėjo vaikų, paauglių, tėvų žinojimas apie depresijas savižudybės ženklus, rizikos faktorius. Išdaliname apie 3000 egz. lankstinukų su informacija apie pavojaus ženklus.
- 2) Sumažėjo depresiškumo, savižudybių ir smurto pasireiškimų mokyklose iki 3 proc. paauglių tarpe. Įvertinome apsilankymų skaičių prieš ir po projekto įvykdymo.
- 3) Pagerėjo vaikų paauglių psichinė sveikata. Mažesnis besikreipiančių besikreipiančių skaičius.
- 4) Moksleiviai įgijo žinių, kaip išvengti smurto, kaip elgtis sudėtingose gyvenimo situacijose, kaip padėti bendraamžiui krizėje, kur ieškoti pagalbos (išdalinta informacija su nemokamos psichologinės pagalbos tarnybų telefonais).
- 5) Projektas turės ilgalaikę naudą visuomenei: tėvams, vaikams, pedagogams. Projekto metu išplatinta apie 3000 egz. lankstinukų su informacija apie savižudybės nuorodas – ženklus, apie savižudybės rizikos faktorius, 1000 egz. informacinių lapelių su psichologinė pagalbos tarnybų adresais, mokykloms – lankstinukai: „Kada ieškoti pagalbos savo draugams“, „Informacija tiems, kurie nori padėti sunkumus išgyvenantiems, linkusiems į savižudybę“. Atsiliepimai iš ugdymo įstaigų apie projekto naudą labai geri. Mokyklos pageidauja psichologinių paskaitų moksleiviams ir toliau nori bendradarbiauti su mumis.

3.12. Kita svarbi, su projektu susijusi, informacija.

3.12.1 **Priedai:** Pridedame projekto vykdymo metu išleistus lankstinukus: „Informacija tiems, kurie nori padėti sunkumus išgyvenantiems ir linkusiems į savižudybę“; „Kada ieškoti pagalbos savo draugams“ 2011 m. ir kt. išleistus 2004 – 2010 m.

3.12.2. Informacija apie projektą buvo skelbiama Alytaus Psichikos sveikatos centro stende, taip buvo supažindinama įstaigos bendruomenė su projekto veikla. Projekto metu nuo 2004 m. iki 2011 m. sukurtos priemonės, t.y. filmukas ir knygelė „Išgirk pagalbos šauksmą“ ir kt., naudojamos, kaip metodinės priemonės vykdant šį projektą.

3.12.3. Mūsų darbo metodai – tyrimai, paskaitos, švietimas, mokymai, diskusijos, video filmų peržiūra, mokomieji seminarai, akcijos, savanorių pagalba.

4. Projekto atitiktis kriterijams, kurie nustatyti Nusikaltimu ir kitu teises pažeidimų prevencijos projektu (programų) konkurso nuostatu 24 punkte.

4.1. Projektu siekiama spręsti vaikų ir paauglių savižudybių, suicidinių bandymų bei smurto ir patyčių apraiškų problemas, supažindinti visuomenę, kaip padėti ir kur ieškoti pagalbos. Buvo atlikta mokytojų apklausa apie vaikų psichologines krizes ir smurtą. Apklausta 238 mokytojai. Sužinota kokių žinių mokytojai turi ir kokių jiems trūksta.

4.2. Projektas atliktas efektyviai, kadangi jauni žmonės, tėvai ir mokytojai sužinojo apie gresiančios savižudybės ženklus, kaip atpažinti ir kaip padėti, kur kreiptis pagalbos, kokiais telefonais skambinti. Sumažėjo suicidinių bandymų jaunimo tarpe Alytaus mieste, kadangi į Alytaus ligoninės vaikų reanimacijos skyrių patenka mažiau paauglių (projekto vykdymo metu).

4.3. Kadangi projektas vyksta nuo 2004m. ir yra tęstinis, projekto efektyvumas buvo vertinamas atliekant moksleivių apklausą prieš projekto vykdymą ir po jo palyginant patenkančių į ligoninę dėl suicidinio bandymo paauglių skaičių. Naudota depresiškumo vertinimo anketa. Nustatyta, kad mažėja suicidinių bandymų jaunimo tarpe.

4.4. Projektas vertintas apklausos būdu, klausėme pas projekto dalyvius ar projektas buvo naudingas gavome atsakymus, kad projektas efektyvus užimtumo prasme, nes į projekto veiklas buvo įtraukiami savanoriai, kurie dalyvavo lankstinukų platinimo akcijose, patys dalyvavo kuriant filmukus, klipus prevencine tematika. Lyginamuoju būdu – siekiant įvertinti projekto efektyvumą lyginta patenkančių į ligoninę po suicidinio bandymo paauglių skaičius per mėnesį, metus ir pan. rodo, kad projekto vykdymo metu šie skaičiai sumažėja.

4.5. Projekta naudingas tuo, kad apima labai opias jaunimui problemas: savižudybes, smurtą, alkoholio, narkotikų vartojimą. Ugdo socialinius įgūdžius, moko atsispirti sakyti „Ne“; suteikia žinių, mokėjimų ir įgūdžių. Moko kreiptis pagalbos, moko suteikti pagalbą bendraamžiui. Kadangi projektas tęstinis paaugliai turi galimybę socialinius įgūdžius įtvirtinti, nes visi žinome, kad tos žinios, kurios pastoviai kartojamos įsitvirtina sėkmingiausiai.

4.6. Projektas gali būti geru pavyzdžiu kitiems savižudybių, smurto prevencijos vykdytojams. Juo prisidedame prie jaunimo nusikalstamumo mažinimo, nes suteikiame įgūdžių nevirtoti narkotikų, atsispirti alkoholio vartojimui, šviečiame ir suteikiame teisinių žinių. Projektą galima pakartoti arba vykdyti kitiems subjektams. Priemonės sukurtos projekto metu gali būti naudojamos, platinamos arba jomis galime keistis su kitomis prevencijos srityje dirbančiomis organizacijomis. Skoliname filmus, kitą metodinę medžiagą. Projektas toliau bus vykdomas ir 2012 metais.

4.5. Projektas „Savižudybių ir smurto prevencija vaikų, paauglių ir suaugusiųjų tarpe“ yra vienintelis tokio pobūdžio projektas Alytaus mieste, kuris apima ne tik savižudybių prevenciją, bet apjungia pačias aktualiausias problemas į vieną projektą, t.y. savižudybės, smurto, alkoholio ir narkotikų prevenciją. Projektas naujoviškas naudojamais metodais: tuo, kad patys projekto dalyviai galėjo tapti ir projekto vykdytojais, aktyviai įsitraukti į savanorišką veiklą, dalyvavo akcijose,

platino lankstinukus, skelbė informaciją apie projektą savo mokyklose, dalyvavo kuriant priemones (filma, klipa), t.y. buvo ir dalyviais ir vykdytojais.

VšĮ Alytaus poliklinikos
Psichikos sveikatos centro psichologė
Projekto vadovė ir vykdytoja

Violeta Bucevičiūtė
Medicinos psichologė
Violeta BUCEVIČIŪTĖ

